

Koningin Wilhelminalaan 5 | 3818 HN Amersfoort.

SKIN MAGAZINE

18e jaargang

no. **3**

december 2012

Deze uitgave o.a.

Terugblik jubileumviering SKIN
10 jaar *Glorious Chapel International Rotterdam*
Migrantenkerken in Zwolle
Boekbespreking *More Than Conquerors*

SKIN
SAMEN KERK IN NEDERLAND

Colofon

18e jaargang, no. 3, december 2012

Dit magazine is een uitgave van SKIN, Samen Kerk in Nederland,
Together Church in the Netherlands.

SKIN Magazine verschijnt drie keer per jaar.

Redactie

Francisca Folkertsma
Anmar Hayali
Gerard van 't Spijker

Vertaling

Jacob Sants
Bethany Osborne

Redactieadres

Koningin Wilhelminalaan 5
3818 HN Amersfoort.
Tel.: 033 – 445 06 55
Fax: 033 – 445 06 54
info@skinkerken.nl

Abonnementen

Dit magazine is gratis, maar giften worden bijzonder op prijs gesteld:
gironummer 78 64 832 t.n.v. SKIN te Amersfoort.

Website

www.skinkerken.nl

Foto omslag

Ds. Ola Asubiaro (zie het interview vanaf pag. 12)

Foto's

Peter Busscher: omslag, pagina 7 (Lidkerken en..., Psalm 133...) + pagina 9
Anton Kusumadjaja: pagina 7 (Pastor Seth Bempong...) + pagina 8

Vormgeving en realisatie

BU3, Amersfoort

Inhoudsopgave

4	_____	Van de redactie
5	_____	Van de coördinator
7	_____	Fotoverslag jubileumviering SKIN
10	_____	Actualiteiten
12	_____	Jubileum Glorious Chapel International
14	_____	Migrantenkerken in Zwolle
16	_____	Boekbespreking

Bekijk het fotoverslag van het
15-jarig jubileum vanaf pagina 7.

Van de redactie

De ene internationale kerk is de andere niet. Zelfs niet wanneer twee kerken beide Portugeestalg zijn, behoren tot de Pinksterbeweging, en gevestigd zijn in Rotterdam, blijkt er sprake te zijn van opmerkelijke verschillen. Graag besteden we in dit magazine aandacht aan het proefschrift van dr. Regien Smit, *More Than Conquerors*.

Het thema van onze jubileumviering op zaterdagmiddag 13 oktober was *United in Christ, Celebrating Diversity*! Deze kernwaarden van SKIN kwamen tot uitdrukking in een afwisselend programma, waarin het vijftienjarig bestaan van onze vereniging werd gemarkeerd. De grote opkomst en enthousiaste deelname maakten de viering in Amsterdam Zuid-Oost tot een onvergetelijk feest.

Zonder de inzet van toegewijde vrijwilligers zou SKIN niet gekomen zijn op het punt waar zij nu is. Zo heeft Gerard van 't Spijker zich sinds 2010 met veel ijver ingezet voor het bulletin. Met het verschijnen van deze uitgave nemen wij afscheid van Gerard als lid van de redactie. We zullen je missen, Gerard! Ook bedanken wij Cees Pen voor het vertaalwerk dat hij zeer regelmatig heeft verricht. De Engelse tekst van het magazine blijkt door veel lezers gewaardeerd te worden. Vanuit Toronto heeft Bethany Osborne dit jaar de redactie van de vertaling op zich genomen. Dit hebben we zeer op prijs gesteld.

Wanneer deze uitgave verschijnt, bereiden we ons voor op de jaarwisseling. Als we onze blik richten op de economische omstandigheden, raken we wellicht ontmoedigd. Tegenover de nood van onze tijd plaatsen we het verhaal van pastor Ola en zijn vrouw Rudsula Asubiaro, die zich dagelijks inzetten voor mensen in hun wijk.

“Deel met wie honger lijdt,
geef hem wat je zelf graag wilt.
Geef volop aan wie tekort komt.
Dan breekt in donkere tijden de zon voor je door.
Ik, de HEER, zal je leiden,
steeds weer opnieuw.
In dorre streken les Ik je dorst,
Ik schenk je nieuwe levenskracht.” (Jesaja 58:10-11)

Van harte wensen wij u gezegende kerstdagen en een voorspoedig 2013.

De redactie

Van de coördinator

Anmar Hayali

Het is een tijd geleden dat ik hier mijn persoonlijke ervaringen met u deelde. In de tussentijd heb ik ongelooflijk veel meegemaakt. Ik weet me door God gezegend dat ik broeders en zusters in Christus uit allerlei hoeken van de wereld mag leren kennen. Enkele gezegende ontmoetingen en onvergetelijke indrukken wil ik graag met u delen.

Op bezoek bij de Japanse Christian Fellowship

Op 3 november heeft onze dochterorganisatie SKIN-Rotterdam haar eerste lustrum gevierd. Onze voorzitter ds. Rhoïnde Mijns-Doth en ik hebben deze lustrumviering bijgewoond om SKIN-Rotterdam te feliciteren met deze mijlpaal. In de eerste plaats ben ik God dankbaar voor Zijn werk in en door SKIN-Rotterdam. In de tweede plaats wil ik ds. Robert Calvert van harte bedanken voor zijn visie en doorzettingsvermogen om samen met een aantal andere pastors deze vitale stichting van de grond te

krijgen. Mijn dank en felicitatie gaan ook naar de lidkerken, het bestuur en de directie van SKIN-Rotterdam.

Een onmisbaar en tegelijkertijd het mooiste aspect van mijn werk is het bezoeken van allerlei internationale kerken in ons land. Deze bezoeken zijn voor mij de rijkste bron van inzicht in de belevingswereld van allerlei bevolkingsgroepen. Het vertrouwen van mijn broeders en zusters die hun levensverhalen met mij delen, beschouw ik als een geschenk van God. Het is een voorrecht om te

mogen luisteren naar de zegeningen en uitdagingen die zij ervaren. Het samen delen van vreugde en verdriet ervaar ik altijd als bemoedigend en opbouwend.

De wereldreis die ik in Nederland maak, zet door. Zo heb ik op 1 juli een bezoek gebracht aan onze lidkerk Jiewan Jyotie, een vitale Hindoestaanse christengemeenschap die haar wortels heeft in India en Suriname en in deze landen alsook in Nederland zendingswerk verricht.

De daaropvolgende zondag heb ik een hartverwarmende ontmoeting gehad met twee Afrikaanse geloofsgemeenschappen in Den Haag: de Wesley Methodist Church, een voornamelijk Ghanese gemeenschap, en onze lidkerk Eglise CEPAC Philadelphia Swahili, waarvan de leden voornamelijk uit Congo afkomstig zijn. Hoewel deze twee gemeenschappen duidelijke verschillen vertonen in cultuur en kerkelijke traditie, heb ik gezien dat zij elkaar erkennen en herkennen als medeleden van het Lichaam van Christus en hetzelfde gebouw huren.

Op 29 juli doe ik een onvergetelijke ervaring op tijdens de heilige mis van de Ethiopisch-Orthodoxe Tewahedo Kerk in Rotterdam. Wat een ontzag voor en besef van Gods heiligheid! Het doet me goed om te horen dat de gemeenschap inmiddels over een eigen kerkgebouw beschikt.

Na een aantal diverse Afrikaanse

gemeenschappen te hebben ontmoet, zet ik mijn reis voort naar 'Azië in ons land'. Zondag 5 augustus staat voor mij in het teken van de Chinese christelijke gemeenschap. Zo maak ik kennis met de Chinese Evangelische Kerk Geloof, Hoop en Liefde in Den Haag en woon ik de jongerendienst bij van de Chinese Christelijke Gemeente in Rotterdam. De laatste is een uitstekend voorbeeld van de internationalisering die steeds meer teweeggebracht wordt door jongeren binnen allerlei christelijke gemeenschappen.

Mijn ontmoeting met de Gereja Kristen Indonesia Nederland en de Japanese Christian Fellowship Church in de Pauluskerk te Amstelveen op 12 augustus doet mij sterker beseffen hoe essentieel de nadruk op de eigen gemeenschap in Christus is, die ook gestalte krijgt in de intensieve ontmoetingen en gastvrije maaltijd na de kerkdienst.

Op uitnodiging mag ik het predikantenberaad van de Evangelische Broedergemeente op 27 september in Amsterdam bijwonen. Dit leerzaam en inspirerend gesprek is voor mij weer een bevestiging van het belang van het luisteren naar onze lidkerken om gestalte te kunnen geven aan ons ideaal: samen Kerk zijn!

De reis zet door, onder Gods leiding en begeleiding.

Aan Hem alle eer!

Lidkerken en partners van SKIN komen bij elkaar in het Jesus House for All Nations in Amsterdam Zuidoost om God te danken voor Zijn zegen en leiding in de afgelopen jaren.

Pastor Seth Bempong verzorgt een bezielende prediking over *het aroma van eenheid*.

Psalm 133 wordt aangrijpend in het Hindi uitgesproken door broeder Jitan Anandkoemar.

op de derde dag opgestaan
uit de doden,
opgevoerd naar de hemel,
en zit aan de rechterhand
van God, de almachtige Vader,
vanwaar zal Hij komen
om te oordelen de levenden
en de

Twaalf christenen spreken de apostolische geloofsbelijdenis uit, ieder in eigen taal. Een uitdrukking van ons gezamenlijk christelijk geloof.

Na de dankdienst wordt het tijd om onze gemeenschap in Christus te vieren en God te aanbidden, in allerlei talen, culturen en kerkelijke tradities.

En uiteraard met diverse muziekinstrumenten!

Actualiteiten

Lustrum SKIN-Rotterdam

Op 3 november vierde SKIN-Rotterdam haar vijfjarig bestaan met een feestelijke bijeenkomst. Wethouder Korrie Louwes: "We hebben krachtige burgers nodig en verbinders. U gaat de uitdaging aan. U neemt verantwoordelijkheid voor uw eigen ontwikkeling en u bent bereid deze ook voor de ontwikkeling van anderen in te zetten." Al tijdens de receptie ontstonden de nodige verbindingen tussen bezoekers. Verrassende ontmoetingen van mensen die elkaar niet kennen, maar elkaar zeker wat te bieden hebben: vertegenwoordigers van kerken, lokale politici en deskundigen uit het maatschappelijk middenveld. Het bestuur van SKIN feliciteert SKIN-Rotterdam van harte met haar vijfjarig jubileum.

Stichting Kerken voor Kerken in oprichting

De verwachting is dat de komende tien jaar ongeveer 1.200 kerkgebouwen de deuren zullen sluiten. Aan de andere kant is er onder migrantenkerken een grote behoefte aan kerkaccommodatie. Op initiatief van ds. Rens Schalkwijk en Cynthia Ortega-Martijn, voormalig Kamerlid, werd een werkgroep samengesteld waarin de voorzitter en de coördinator van SKIN participeren. Inmiddels heeft de werkgroep besloten om haar ambitie te concretiseren, namelijk herbestemming binnen kerkelijk Nederland mogelijk maken. De statutaire oprichting van de stichting is gepland op 1 januari 2013. Stichting Kerken voor Kerken zal SKIN gaan ondersteunen in het zoeken naar een oplossing voor het nijpende tekort aan kerkaccommodatie voor haar primaire doelgroep.

Justitiepastoraat

De volgende bijeenkomst van het migrantenplatform justitiepastoraat staat gepland op 26 januari 2013, bij *Victory Outreach* in Den Haag. Via een presentatie legt een aantal migrantenkerken uit, welke rol het christelijk geloof speelt in het sociale leven. Vragen die aan bod komen: Hoe gaat het als iemand gevangen zit? Zijn er taboes of is er schaamte? Hoeveel steun ervaart een gedetineerde vanuit zijn eigen kerk? Vervolgens wordt hierover een open gesprek gevoerd. Ook de nieuwste ontwikkelingen binnen het justitiepastoraat worden gedeeld. Iedere belangstellende is van harte welkom.

Bijbelse gastvrijheid

Het onderzoek 'Bijbelse gastvrijheid in de kerk; grensoverschrijdend' gaat over de gastvrijheid van autochtone kerken ten opzichte van niet-westerse

christenen. Negen migrantenchristenen bezoeken ieder een aantal kerken op zondagochtend. Hun ervaringen zijn opgetekend door twee studenten van de Christelijke Hogeschool Ede. Voor conclusies, adviezen aan kerken en bestellen van het onderzoeksrapport: www.crossculturalimpact.nl.

Kiezen voor eenheid

Meer dan drieduizend mensen kwamen bij elkaar op 6 oktober op het Malieveld in Den Haag voor de manifestatie 'Wij kiezen voor eenheid'. Christenen uit diverse tradities stonden naast elkaar op het podium. Rooms-katholieken en protestanten, leden van evangelische en pinkstergemeentes, vertegenwoordigers van autochtone kerken en migrantenkerken. Er werd schuld beleden over verdeeldheid, maar ook waardering uitgesproken voor elkaars traditie en voor elkaar gebeden. Een viering van eenheid en diversiteit.

Geredja Indjili Maluku (GIM) bestaat 60 jaar

Op 24 november vierde de GIM haar 60-jarig bestaan. Het thema voor de viering, die plaats vond in Drachten, was "Dank God onder alle omstandigheden, want dat is wat Hij van u, die één bent met Christus Jezus, verlangt." In het SKIN Magazine van juni 2013 wordt meer aandacht geschonken aan dit bijzondere jubileum.

SKIN-voorzitter ds. Rhoinde Mijnaals-Doth tijdens de manifestatie 'Wij kiezen voor eenheid'

Internationale kerk in Lombardijen bestaat tien jaar

Francisca Folkertsma

Afgelopen oktober werd het tienjarig bestaan van Glorious Chapel International (GCI) Rotterdam gevierd. Ter gelegenheid van dit jubileum organiseerde de kerk een feestelijke dankdienst op zaterdagmiddag 6 oktober. Ik sprak met de Nigeriaanse pastor Ola Asubiario.

In de grote zaal van het wijkcentrum Lombardijen komt de gemeente iedere zondag samen. Driekwart van de bezoekers heeft een Antilliaanse achtergrond, evenals de vrouw van pastor Ola, zuster Rudsula Asubiario. Daarnaast zijn er kerkleden die afkomstig zijn uit Haïti, Rusland en Congo. Ook sommige autochtone Nederlanders wonen de diensten bij.

“Wij geven God alle glorie dat Hij ons zo ver heeft gebracht,” zegt pastor Ola. “Door Zijn kracht zijn wij zover gekomen.” De zondagse samenkomst vormt maar een klein onderdeel van de activiteiten die plaatsvinden vanuit *Glorious Chapel International*. Op woensdag komt de gemeente samen voor Bijbelstudie, en maandelijks vindt een gebedsavond plaats. Daarnaast is er altijd gelegenheid voor mensen om te komen praten. Afhankelijk van hun situatie worden ze doorverwezen naar de juiste hulpverleners en instanties.

Kleding, voedsel en méér

De impact van de kerk op de IJsselmondse wijk Lombardijen is

behoorlijk. Steeds meer gezinnen in de wijk doen een beroep op de plaatselijke voedselbank. Het organiseren en uitdelen van het voedsel gebeurt door pastor Ola en een aantal toegewijde vrijwilligers. Met zijn witte busje brengt de voorganger het voedsel naar zieken en gehandicapten, die niet in staat zijn om zelf hun pakket op te halen. Ook deelt hij soep uit aan dak- en thuislozen. “Er is veel leed in deze wijk. Mensen zien het leven niet meer zitten, jongeren zien geen andere uitweg dan de criminaliteit. Met die mensen probeer ik in contact te komen.”

Jeugd

In zijn kantoortje in het wijkcentrum houdt pastor Ola dagelijks spreekuur. Er wordt huiswerkbegeleiding georganiseerd door de kerk. Verder is er een Kidzclub voor de jeugd en zijn er inloopdagen voor vrouwen. “Het is niet gemakkelijk,” zegt Ola. “Maar God heeft beloofd dat Hij ons niet in de steek laat.” Mogelijk komt het wijkcentrum in de toekomst te koop. “Het is onze droom om het gebouw

te kopen,” vertelt Ola.
“Er vinden zoveel activiteiten plaats,
allemaal vanuit deze locatie.”

Betrokken bij SKIN

Het lidmaatschap van SKIN ervaart
de pastor als een zegen. “Ik ben blij
dat wij betrokken zijn bij SKIN.

SKIN brengt iedereen samen.
Doordat we deel uitmaken van
SKIN, hebben we een stem
gekregen, en een gezicht. Als
iedereen een eigen bijdrage levert,
blijft SKIN sterk en kunnen we onze
positie duidelijk blijven maken, ook
naar de overheid toe.”

Migrantenkerken zichtbaar maken in Zwolle

Jan Scholten

Ook in Zwolle waren migrantenkerken bij het grote publiek tot voor enkele jaren vrijwel onbekend. Men wist van Molukse kerken. Veel Indonesiërs waren aangesloten bij Perhimpunan Kristen Indonesia (PERKI). Met die kennis hield het ongeveer op. De meeste nieuwe migranten waren immers moslim, dacht men.

Ongeveer vijf jaar geleden begon diaconaal predikant van de Protestantse Gemeente Zwolle (PGZ), dr. Lützen Miedema, een zoektocht in het Zwolse naar kerkelijke gemeenschappen van migranten. Hij verwachtte er veel te vinden. Uiteindelijk vond hij er 31.

Zoals we in Nederland uit ervaring weten, groeperen christelijke migranten zich meestal langs etnische en taalkundige lijnen. Zo ook in Zwolle. Er vormden zich kerkvormen van Zuid- en Midden-Amerikaanse origine (Spaans en Portugees) naast een Evangelische Broedergemeente en een Caribische groep. Mensen uit Afrika vonden zich in Engelstalige, Frans- en Portugeestalige groepen. Uit het Midden-Oosten zijn er groepen bekend van Irakezen en Iraniërs. Verder zijn er Vietnamese, Filipijnse en Chinese kerken. Een breed scala dus, vergelijkbaar met dat in de Randstad. Alleen de omvang van de groepen is geringer. Evenals elders kampen de meeste migrantengroepen met

ruimteproblemen. Hoe kom je aan een goedkope kerkzaal en, vooral, hoe krijg je ruimte voor activiteiten door de week? Dat laatste is erg belangrijk, omdat het bij al deze migrantenkerken van groot belang is de leden door de week te steunen, te bemoedigen en te scholen. Niet alleen in geloofszaken, maar ook op het maatschappelijke en sociale vlak.

Het tij lijkt ten goede te keren in Zwolle. Op initiatief van Miedema en van de auteur van dit artikel, diaken bij de PGZ en lid van PERKI, gaat de PGZ zich binnenkort beraden over enkele initiatieven om migrantenkerken te ondersteunen. Enkele migrantenkerken hebben inmiddels onderdak gevonden in protestantse kerken, maar het is van belang de gastvrijheid flink te vergroten. Onlangs hield de Protestantse Kerk Nederland een studiedag van het Beraad Grote Steden. Daar is de uitspraak gedaan dat ruimte bieden aan migrantenkerken voor een deel de leegloop en verkoop bij protestantse kerken zou kunnen opvangen.

In Zwolle is duidelijk geworden dat migrantenkerken zich heel sterk diaconaal profileren zonder dat zo te benoemen. Om die reden richt het werk van het Diaconaal Platform Zwolle zich met name op de integratie van migrantenkerken in het platform. Dat gaat moeizaam, want het cultuurverschil is groot. De rooms-katholieke parochie in Zwolle heeft zich gericht op de opvang van en hulp aan katholieke

gemeenschappen uit Azië en Zuid-Amerika.

De kleur van de kerk verandert en dat is prachtig. Langzamerhand is een belangrijke groep Zwolse inwoners voor de kerken zichtbaar geworden. Pas daarna kan sprake zijn van kennis maken, erkenning, vertrouwen en ondersteuning, zodat ieder de Heer op zijn eigen wijze vanuit zijn eigen cultuur en taal kan loven en prijzen.

Het koor van PERKI Zwolle

Meer dan overwinnaars

Hans Visser

De pinksterbeweging in Nederland wordt veelkleuriger door de komst van niet-westerse migrantenkerken. In haar promotieonderzoek vergelijkt Regien Smit twee Portugeestalige pinkstermigrantkerken in Rotterdam. De theologische verschillen van beide pinksterkerken en de sociaal-culturele achtergrond van hun gelovigen worden verrassend inzichtelijk gemaakt.

De theologe Regien Smit-Bosch verdedigde in juni 2012 haar proefschrift aan de Faculteit der Sociale Wetenschappen van de Vrije Universiteit van Amsterdam. Zij is gevangenispredikant binnen de Verenigde Pinkster- en Evangeliegemeenten. Haar onderzoeksterrein bestond uit twee Portugees sprekende pinkstergemeenten in Rotterdam.

In beide kerken – hoe bijzonder! – speelt een autochtone Nederlander of een Nederlandse een grote rol. De oprichter en apostel van de Angolese *Igreja Maná*, Jorge Tadeu, is getrouwd met een Nederlandse. Deze kerk, verspreid over meerdere continenten en met name aanwezig in Angola, wordt geleid vanuit het centrum in Lissabon. De man van Elisabete Berens, de stichtster van *Calvary Christian Center*, is een autochtone Nederlander. In deze kerk komen zowel Brazilianen als Portugeestalige Afrikanen en daarnaast bezoekers met andere

Theologe Regien Smit-Bosch

nationaliteiten. *Calvary Christian Center* heeft contact met de grote Braziliaanse kerk *Assembléia de Deus* in Belo Horizonte.

Verschillen

De plaatjes op de omslag, gemaakt door Regien Smit, laten al zien dat de twee bestudeerde pinksterkerken verschillend zijn. In *Calvary Christian Center* beginnen de diensten met gebed op de knieën, terwijl kerkgangers in *Igreja Maná* de armen uitstrekken voor de lofprijzing. Toch voelen de kerken zich één. Het eerste hoofdstuk begint met een lied dat in het Portugees en in het Engels de titel van het boek weergeeft:

In Christ, in Christ we are more than conquerors.

In all things we are more than conquerors in Christ.

Verleden

Zeer boeiend is het hoofdstuk over de bekeringen. Een aantal mensen werd geïnterviewd over hun bekering. In *Igreja Maná* wordt niet meer over het verleden in Angola gesproken: 'Kijk niet om en vergeet het verleden, kijk naar de toekomst'. De gewelddadige context van Angola is weer heel anders dan de context in Brazilië. In *Calvary Christian Center* wordt het verleden wel besproken: het verleden kan ook beleden en verzoend worden.

Lijden en gebed

Zeer verschillend zijn de benaderingen van het lijden en het gebed in de twee kerken. Voor *Igreja*

Maná staat de geestelijke strijd met de duivel centraal. In het geloof gaat het niet alleen om de bekering tot het geloof in Jezus Christus, maar ook om het winnen van nieuwe discipelen. Bij *Igreja Maná* gelooft men dat als je geen geloofsleven kent, je onder de vloek leeft, en ziekte, tegenslag en armoede je deel zijn. Gebed is dan het wapen in de strijd.

Calvary Christian Center leert dat lijden een onderdeel is van het dagelijks leven. 'God brengt je in de woestijn van het leven'. Juist in deze kerk kent men de collectieve klacht. Gebed op de knieën gaat gepaard met het gehuil van met name vrouwen. De auteur legt een verband met de Braziliaanse kerk, die weer beïnvloed was door Angolezen.

Macht

'Autoriteit en macht' is een thema dat onderzocht is in beide kerken. De autoriteit van *Igreja Maná* is zeer hiërarchisch bepaald. De training is volledig gecentraliseerd door middel van boeken en videobanden die geproduceerd zijn door de leider van de kerk. Zelfs de wekelijkse preek wordt geschreven door Tadeu en ten gehore gebracht in alle *Igreja Maná* gemeenten in Nederland, Portugal en Angola. De hiërarchische rang bepaalt de praktijk van het leven, en van de geestelijke gaven zoals gebed, exorcisme en profetie.

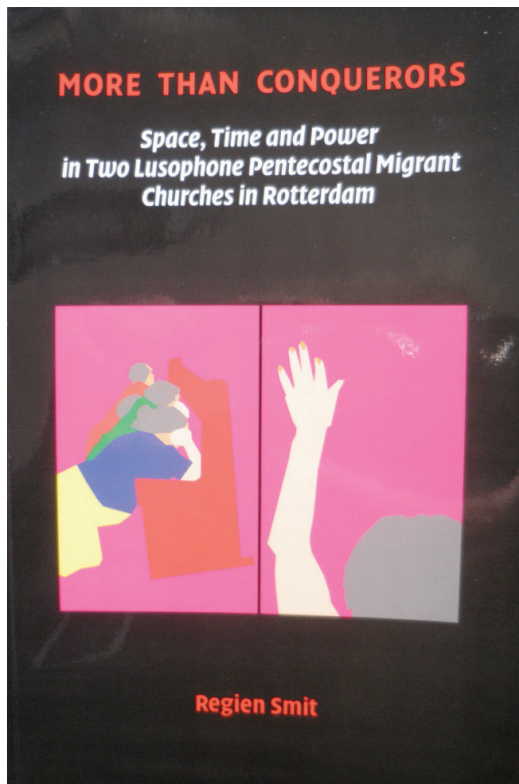
Calvary Christian Center is op het eerste gezicht een egalitaire gemeente; de autoriteit is er meer

verspreid over verschillende leiders. In het proefschrift worden individuele gelovigen binnen deze twee kerken geïnterviewd over de vraag hoe zij macht en autoriteit van de kerkleiders en hun voorschriften ervaren. Dat kan soms spanningen oproepen en tot een breuk leiden.

Conclusies

De studie van twee pinkstergemeenten met transnationale vertakkingen laat zien dat een andere context een ander verstaan van kwaad en zonde te zien geeft. Ook twee kerken in dezelfde stad, maar met verschillende wortels, laten verscheidenheid zien in het kerk-zijn.

Waarom deze titel? De auteur zelf legt het zo uit: 'Ook al zegt het lied dat 'wij' meer dan overwinnaars zijn, daarmee wil deze collectieve uitspraak niet zeggen dat beide kerken gemeenschappen vormen, waarin de leden verantwoordelijk worden geacht voor elkaars overwinning (...) Maar de individuele gelovigen, die ik mocht leren kennen binnen de context van deze kerken, zien zichzelf beslist als meer dan overwinnaars. Wie ben ik om dat te betwisten?'

Regien Smit, *More than Conquerors. Space, Time and Power in Two Lusophone Pentecostal Migrant Churches in Rotterdam*, Academisch proefschrift VU, Amsterdam: Pallas Publications, 2012, 383 pages.